

Riktlinjer för medlemmar i Waldorfskolefederationen

Dessa riktlinjer är en bilaga till Waldorfskolefederationens stadgar. Syftet med riktlinjerna är att synliggöra/tydliggöra några centrala kännetecken för waldorfpedagogiken. Medlemskap i Waldorfskolefederationen innebär att man har valt att eftersträva att följa riktlinjerna.

Waldorfskolor följer det som gäller generellt i svensk skola (bland annat Lgr22, Lgy24 och annan lagstiftning). I riktlinjerna tas därför endast det specifikt waldorfpedagogiska upp. Svenska waldorfskolor ska utöver nationell lagstiftning även förhålla sig till det internationella waldorfpedagogiska sammanhanget som de är en del av. De svenska riktlinjerna grundar sig därför i sin tur på Key Characteristics of Waldorf Education som är utgivna av International Forum for Steiner/Waldorf Education¹.

Riktlinjerna är framtagna genom en process där medlemsskolorna har givits möjlighet att föra fram för dem viktiga tankar och synpunkter. En grupp bestående av representanter från Waldorfskolefederationen och Waldorflärarhögskolan har sedan sammanställt riktlinjerna utifrån det samlade underlaget. De är beslutade av Waldorfskolefederationens årsmöte och ska revideras vartannat år.

Efter en allmän och övergripande inledning tas riktlinjerna upp under fyra rubriker: Övergripande, filosofi, didaktik och praktik.

Övergripande

- Svenska waldorfskolor arbetar med det waldorfpedagogiska dokumentet *En väg till frihet* som komplement till gällande nationell läroplan och har minst 60% lärare som är utbildade i waldorfpedagogik. Det är genom den waldorfpedagogiska utbildningen som nedanstående kriterier blir del av professionskunnandet (se bilaga 1 för detaljer rörande andelen waldorf-utbildade lärare).
- Svenska waldorfskolor utgår från Rudolf Steiners samt andra waldorfpedagogiskt orienterade forskares och filosofers tankar om pedagogik.
- I waldorfskolor samverkar skolledningen med medarbetarna kring verksamheten.
- Svenska waldorfskolor är icke vinstutdelande.
- Svenska waldorfskolor är icke konfessionella.

¹ Key Characteristics kan hämtas på följande länk:

<https://www.waldorf-international.org/en/key-characteristics-of-waldorf-education/>

- Waldorfskolefederationens medlemmar deltar i medlemsmöten och samverkar gällande waldorfpedagogikens utveckling i Sverige.

Nedan följer några mer specifika riktlinjer utifrån ett filosofiskt, didaktiskt och praktiskt perspektiv. Punkterna är avsiktligt kortfattade och där en fördjupning önskas hänvisas läsaren i första hand till *En väg till frihet*.

Filosofi

Kännetecknen för den pedagogiska filosofin:

- Människans frihet eller subjektifiering är den övergripande målsättningen i waldorfpedagogiken.
- Konst utgör ett förhållningssätt som genomtränger alla ämnen och själva undervisningen är också att betrakta som en konst.
- Fantasi är en central del i kunskapsbildningen och teori, praktik samt konst är ömsesidigt berikande i utvecklingen av kunskaper, färdigheter och förmågor.
- Den waldorfpedagogiska kunskapssynen betonar bildning² som ett centralt begrepp för att förstå undervisningens värde och mening.
- Bildningsbegreppet inbegriper teman/ämnen som spirituellt/andligt,³ estetisk, moralisk, materiell och praktisk bildning samt omsorg om människan.
- Waldorfpedagogikens bildningsbegrepp omfattar också att miljön/naturen ses som inbegripna i en gemensam bildningsprocess tillsammans med människan.
- Skolorna arbetar utifrån ett holistiskt sätt att se på lärande och på varje enskild elev.
- Undervisningen och skolan som helhet har en hälsofrämjande inverkan (i mycket bred bemärkelse, inbegripet elevens upplevelse av meningsfullhet).

Didaktik

Kännetecknen för den waldorfpedagogiska allmändidaktiken:

- Berättelser och bildskapande är centrala.

² Se bilaga 2 för en kort introduktion till bildningsbegreppets innebörd.

³ Orden spirituellt och andligt är synonyma i detta sammanhang.

- Övande i olika former för att befästa kunskaper och utveckla färdigheter och förmågor är avgörande.
- Undervisningen tar hänsyn till rytmer i lärandet och är inbäddad i en övergripande kontext/berättelse.
- Regelbunden växling mellan deltagande och betraktande/reflekterande i undervisningen.
- Kunskapsbildningen bygger både på tänkande bearbetning och på sinneserfarenheter.
- Det kroppsliga, handlingsorienterade och känslöförbundna, är avgörande för att det intellektuella ska kunna utvecklas på ett så rikt sätt som möjligt.

Praktik

Kännetecken för den waldorfpedagogiska praktiken:

- Undervisningen är delvis ämnesövergripande och tematisk, ofta i block/perioder.
- Berättande undervisning löper som en röd tråd genom alla årskurser.
- Estetiska och praktiska aktiviteter inkluderas i alla ämnen.
- Samtliga klassiska konstarter;
- musik, rörelse, bild, skulptur, arkitektur och litteratur, ingår på olika sätt i undervisningen. Rörelsen som konst har fått en waldorfspecifik form i eurytmin. Teaterprojekt är centrala delar av flera årskurser.
- Slöjdundervisningen inbegriper medvetet möten med en materialmångfald; textil, trä, metall, lera, papper, sten, med mera.
- Den övergripande rumsgestaltningen är en viktig del av den pedagogiska praktiken (både inomhus och i utemiljön). Detta omfattar även kvalitet och hållbarhet i elevernas arbetsmaterial, möblerna samt byggnaderna.
- Olika årstidsfester och traditioner firas i ständig utveckling och dialog med samhället.
- Skolan är aktivt delaktig i lokalsamhället.

Dessa punkter återspeglar skolornas gemensamma syn på vad som är centrala inslag i waldorfpedagogik. Det är en syn som också är förankrad i den internationella waldorfskolerörelsens förståelse av vad som kännetecknar pedagogiken.

Om ovanstående på en eller flera punkter visar sig svårt att uppnå för en medlemsskola gör skolan tillsammans med waldorfskolefederationens sekretariat en åtgärdsplan. Denna plan ska inbegripa en konkret strategi för att åtgärda detta och inom vilken tidsram.

Bilaga 1

Andel utbildade waldorflärare

Frågan om andelen legitimerade waldorflärare är en nyckel till att waldorfpedagogisk undervisning bedrivs. 60 % legitimerade waldorflärare är det minimum som ska eftersträvas av svenska waldorfskolor under de kommande åren. Denna andel ska utvärderas och om möjligt revideras upp senast om fem år, 2030, för att med tiden nå en allt högre andel.

Huvudmän för skolor som inte når upp till 60 %-andelen utfärdar en åtgärdsplan som inbegriper en konkret strategi för att åtgärda detta och inom vilken tidsram.”

Bilaga 2

Begreppet “bildning”

Bildningsbegreppet är mångfacetterat och delas ofta upp i olika kategorier som estetisk bildning, kunskapsbildning, moralisk bildning eller praktisk bildning. Det är kännetecknande för waldorfpedagogikens bildningsideal att samtliga klassiska bildningskategorier omfattas. Ur ett annat perspektiv kan bildning beskrivas mer i kvalitativa termer. Då är en bildningsorienterad undervisning inriktad på att skapa förståelse i betydelsen av att kunna se relationerna mellan olika kunskapsområden och att, mer generellt, befrämja en starkt känsla av meningsfullhet. Eftersom meningsfullhet dessutom är central inom salutogenesens KASAM (känsla av sammanhang), omfattar bildningsförståelsen inom waldorfpedagogiken även en hälsorelaterad aspekt.

Till sist har också bildningsbegreppet, så som det förstås inom waldorfpedagogiken, en förbindelse med biografin. Ur detta perspektiv är bildning sådana erfarenheter som varit ovanligt formativa genom livet (alltså ovanligt meningsfulla). Det hör till waldorfpedagogikens centrala målsättningar med undervisningen att den i så hög grad som möjligt ska upplevas av eleverna som berikande för deras livsberättelse. Alltså att undervisningen ska ge dem verktyg för att tolka och gestalta det egna livet, i nuet och riktat mot framtiden.

Bromma i februari 2025. Bilaga 1 bifogad i maj 2025